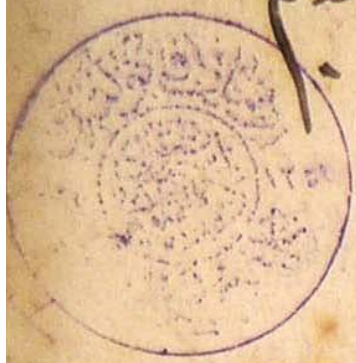

دفتر نشر و برون رسانی
۱۳۴۱

صفحه ۳ - ۴

شماره اول ۱۳۴۱

در دینی هماره

دار الفنون

ادبیات و فلسفه و تاریخ و جغرافیا و ادبیات

فلسفه ، اجتماعیات ، تاریخ ، جغرافیا ، ادبیات

ایکمی آمده به نشر اول نور

مندرجات

علی اکرم
فاضل نظمی
نجم الدین صادق
خلیل نعمه الله
یوسف شریف
محمد شرف الدین

« نفی » ده تصنع
یونان قدیم ایله اسکی روماده تقویم سال و اصول تواریخ
سوسیالیزم
فلسفه اصطلاحی
ادبیات تاریخی
متنی دن اول شعر

استانبول - مطبعة عامرة

۱۹۲۶

فلسفه اصطلاحلری

۱

بر علمك اصطلاحات او علمك لسانی ديمك اولديغی معلومدر. فلسفه نك علملر آراسينده حائز اولديغی موقعه نظراً اصطلاحلرينك نه قادار شامل برولايتی احراز ايدە جكي ميدانده در. بزده فلسفه تدریساتی تاریخی هنوز پك يکيدر. دینه بیلور که سکز دو قوز سنه اول بوکون « فلسفه » کله سنك حائز اولديغی موقع و بوکله نك ارتق باشقا برکله ايله دکیشدیرلمه یه هیچ احتیاج حاصل اولمق سزین قطعیتله افاده ایتدیکی مدلول هنوز تعین ایتمش دکدی. « حکمت » کله سی بومفهومی « فلسفه » کله سندن داها صریح بر صورتده افاده ایدوب ایتدیکی یولنده کی ترددلر ذهنلری تشویش ایدر دوروردی.

کله نك بویله هنوز صریح بر موقع آله مایشی هیچ شبهه یوق که مدلولنك هنوز ذهنلرده وضوح قازانه مامش اولمسندن و فلسفه نك علماً حائز اولديغی موقعی، تأثیری هنوز احساس ایدمه مامش بولنمسندن ایلری کلیوردی.

فقط او وقتدنبری مسعود بر انکشاف کندینی کوستردی، و علملرک ناظمی ورهبری اولان فلسفه تدریساتی خیلی ایلریلدی. بوکون ایسه حائز اولديغی اهمیتی احراز ایتمش بر موقعده بولنیور دینه بیلور.

بویله اولمقله برابر فلسفه موضوع اعتباریله اولان بومترقی سیرینی لفظ اعتباریله تعقیب ایدمه بیلمش دکدر. فی الواقع بوکون مختلف شعبه لرنده فلسفه یه متعلق ایجه اثرلر انتشار ایتمش و بوجهتدن ملی کتبخانه اولدجه دکرلی اثرلر قازانمشدر.

یالکیز بواثرلرده کی اصطلاحلرک تخالفی، علمك لسانی اولان اصطلاحاتده هنوز مستقر بر وحدت حصوله کله مدیکنی کوسترمکده در.

اصطلاحلر اراسينده کی بوتخالف کرک فلسفه طلبه سنی، کرک فلسفه تدریساتی تعقیب ایدنلرله تتبعده بولنمق ایستینلری بحق شاشیر تمقده در. چونکه بر اصطلاحک تضمن ایتدیکی معنا معروف اولان معنادن علی الاکثر تماماً باشقا بر موضوع افاده ایتدیکی کی، بعضاً ده علمك کشف ایتدیکی یکی بر حقیقت صرف او اصطلاح واسطه سیله میدانه چیقارق یکی،

با کر بر موضوع علملر تاریخنه کچر . حتی بعضاًده یکی بر نظریه یی احتوا ایدیه جک اولان بر اصطلاح نظرلری یکی رافق ایله آیدینلاته رق علم ساحه سنده یکی بر جهان انکشاف ایتدیرر . ایشته اصطلاحلرک هنوز تقرر ایدیه مه مش اولسی فلسفه تدریساتنده بوکی فائده لری تحدید ایتدیکی کی فلسفه مباحثک تتبعاتی ایله اقتطاف ایدلمسی لازم کلن ثمره لرکده هیچ اولمازسه زماناً تأخرینی موجب اولمقده در .

مع مافیه منطقی نقطه نظر دن باقیله جق اولورسه بو حالده طبیعیدر . هر هانکی بر موضوعک اصولی بر صورتده تتبعندن اول او موضوعک عرض ایتدیکی منظره انسجامسز ، انضباطسز ، قانونسز بر دورده کی قارغشه لق حالی ، اشیا و موجوداتک قبل المشاهده عرض ایتدیکی خوا حالیدر .

شو حالده فلسفه نك موضوع اعتباریله احراز ایتدیکی بو ترقی و تکاملی لفظ اعتباریله یعنی اصطلاح اعتباریله ده قازانه بیللمسی ایچون اصطلاحلری مشاهده آلتنه المق دقیقه باشلامق ، اصطلاحلر اوزرنده ایشلنمک لازم کلدیکی ارتق تظاهر ایدیور دیمکدر . بو ایسه اصطلاحلری اصولی بر طرزده تتبع ایله اولور .

فلسفه اصطلاحلرینک بزده بالذات فلسفه مباحثی قادر ترقی و تنمی ایدیه مه مسنک باشلیجه سببی موضوعک آغیر نغندن زیاده لسانک بو خصوصده کی انطباقنده اوغرا دیغی مشکلاتدر . بو مشکلاتده بر طرفدن تور کجه نك عربجه و عجمجه دن پک چوق کله لر استعاره ایتمش و بوندرک عصر لر دنبری لسانمزک اصل بنیه سنندن ایمش کی تلقی ایدلمش اولمسنندن ؛ دیگر طرفدن تور کجه ده بویله هر هانکی علمی بر اصطلاح آرانمق ، وضع ایدلمک لازم کلدیکی وقت مع التأسف تور کجه نك هنوز « لغت کتابی » یاپیله مدیغی ایچون اصل جمعیتک لساننه مراجعت ایدیه جک یرده عربجه و عجمجه نك لغت کتابلرینه مراجعت میلندن ایلری کلشدر .

حالبوکه بوتایل هم آرانمق ایتیلن اصطلاحلرک وضعی خصوصنده اوغرا نیلان مشکلاتی داها زیاده اشکال ایتدیکی کی ، همده لسانک استقلالنه مهم ضربه لر وورمقده ، لسانک ترقیسنه مانعلر وجوده کتیر مکده در .

فی الحقیقه بر لسانده کله لرک چوقلغی اولسانک نه قادر متکامل اولدیغنی کوستردیکی کی ، لسانده متداول بولنان اصطلاحلرک چوقلغی ده اولسانک حرث جهتنندن نه قادر یوکسک برسوییه حیقیدیغنی اراهه ایدر .

لسان نه قادر بویه چوق کله‌ره و اصطلاح‌لره مالک اولور ایسه اودرجه استقلالنه حاکم صاییلور .
لسانک استقلالنه مالک اولمسی مسئله‌سی برده‌ای حائزدرکه بوبده‌ای شو متعارفه‌ره استناد ایدر :

- ۱ — بلسان باشلی باشنه تک بلساندر [۱]
 - ۲ — بلسان اوچ لساندن مرکب اوله‌ماز .
 - ۳ — بلسان دیکر لسانلردن کله آیر . فقط قاعده آله‌ماز [۲]
- ایشته بومتعارفه‌ره کوره تورکجه‌ده باشلی باشنه بلساندر . دیکر لسانلردن کله استعاره ایدر ، بوضورتله زنکینلشیر . یالکز قاعده آله‌ماز . چونکه استقلالنی قایب ایتمش (Capitulé) اولمش (اولور .
- بویه استقلالنه صاحب اولان تورکجه‌نی علمی اصطلاح‌لروبالخاصه فلسفه اصطلاح‌لریله تکمیل ایتدیرمک هم اونی کندی استقلالنده تحکیم ایتک ، هم‌ده حرث نقطه‌نظرندن توسع و تمینینی تأمین ایتمکدر .
- ایشته فلسفه اصطلاح‌لری تتبع و تدقیق ایدمک ، اوزرنده یشلنمک ، و بوضورتله اصطلاح‌لرک لسانه کجه‌سنه چالیشمق فلسفه تدریساتی تنظیم ایده‌جکی ، فلسفه‌نک انتشار ساحه‌سنی توسیع ایلیه‌جکی ، و بناء‌علیه فائده‌لرینی داها زیاده تعمیم ایده‌جکی کبی تورکجه‌نک ترقی و تکاملنده‌ده اک مهم بر عامل اوله‌جقدر .

- [۱] بومتعارفه « عینیت عمده‌سنه Principe d'identité » استناد ایدر .
- [۲] بلسان دیکر لسانلردن کله استعاره ایدر ، و اوکله‌لری تلفظ ، شیوه الخ کبی افعوله‌لر واسطه‌سبله کندی‌سنه تمثیل ایدر ، کله‌ده اولسانه تمثیل ایدرک او لسانک مالی اولور .
- فقط قاعده آله‌ماز . چونکه ، معلوم اولدیغی اوزره ، قاعده ، قانون ، حادثات آراسنده‌کی مستقر نسبتلردن باشقا برشی دکدر . یعنی هر قاعده کندی نوعنده‌کی حادثات آراسنده مؤسس اولان مستقر بر نسبتدر .
- لسان حادثه‌لری اجتماعی حادثات نوعنددر . اجتماعی حادثه‌لر مکان ایله ، زمان ایله مقیددر . هر هانکی اجتماعی حادثه‌لر زمره‌سی هانکی جمعیتده ، هانکی اجتماعی محیطده تجلی ایدیورسه ارازلنده‌کی مستقر نسبتلر ، یعنی او حادثاتی اداره ایدن قانونلرده اومحیطک قاعده‌سی ، قانونیدر .
- بناء‌علیه بر جمعیت ، بر اجتماعی محیطه عائد قاعده‌لر صرف اوجمیتده تجلی ایدن اجتماعی حادثه‌لری اداره وتنظیم ایدن قانونلردر ، ودیکر جمعیت ایچون یابانجیدر .
- لسان حادثه‌لری ده اجتماعی حادثه‌لر نوعندن اولمق اعتباریله عینی اوصافی حائزدر و بلسانک قاعده‌لری دیکر لسانلره تماماً یابانجیدر .
- ادبیات فاکولته‌سی مجموعه‌سی - ۴

فلسفه اصطلاحی تدقیق و تتبع ایشنده اوکزه چیه جق کوچکی بر درجه یه قدار برطرف اید بیلیمک ایچون منطقی بر اصوله تبعیت ایتک و بو صورتله اصولی بر یول طوتمه یه چالیشمق ، ممکن اولدینی قدار موفقیته دوغرو کیتمکدر .

شو حالده فلسفه اصطلاحی تدقیقنده بو اصطلاحک مقابللری اولا لسانده آرامق ، لسانده بولندینی تقدیرده عیناً آلق ، لسانده بولنه مدینی تقدیرده وضع ایتک منطقی اصول ایجاباتنددر : بناءً علیه اصطلاحک مدلوللری و کلهلری لسانده بولنوب بولندیغنه کوره شو موضوعه لره استناد ایدیمک لازم کلیر :

۱ — اصطلاحک مدلولی جمعیتجه تصور ایدلمش و لسانده کله ایله افاده اولنشددر . کله یی اولدینی کبی عیناً آلمقددر .

۲ — اصطلاحک مدلولی هنوز تصور ایدلمه مشدر ، و بالطبع لسانده کله سی یوقددر . بو حالده اصطلاحی وضع ایتمکدر .

اصطلاحلری وضع ایتک اضطراری حاصل اولنجه بو خصوصده تعقیب اولنه جق یولده شمدی یه قدار متداول اولان علملری احتوا ایدن مدوناتده تام مقابلی بولنه بیلدیکی تقدیرده کله یی آلوب لسانه کچیرمک ، بولنه مدینی تقدیرده تورکجه نک تلفظ و شیوه سنه اک موافق اولان کله یی اصطلاح اوله رق وضع ایتمکدر .

برده فلسفه اصطلاحلرنده ، دیگر علمی اصطلاحلردن آیری اوله رق ، شو خصوصیت واردرکه بر اصطلاح مختلف مذهبیره کوره مختلف معناله کله ییلور . بو جهتی ده ایجاب ایدنجه آریجه اشارت ایتیه چالیشیله جقددر .

ایشته بو اصولی تعقیب ایتک صورتیه فلسفه اصطلاحلری تبعه باشلامش اولیورزه . بو تدقیق اشناسنده اصطلاحلر ایچون مثلاً ایلک حرفلر کبی هر هانکی بر صره تعقیب ایتمکدن زیاده اک چوق مستعمل اولانلر و اک اول خاطره کلنلر تتبع ایدیه جکدر . تدقیقات اکال اولندقدن صوکره کلهلری اک موافق بر طرزده صره لامق کوچ بر مسئله دکلددر .

Principe

Principe کله سی فلسفه اصطلاحلری آراسنده اک چوق کچن مهم بر کله در . پرنسیب اصطلاح اوله رق شو معنایه کلیر : « اشیایه تعلق ایدن بزم حکملریز ایکی بویوک

صنفه انقسام ایده‌بیلور : بو حکملرک بعضیلری بزم اولنره اسناد ایتدیکمز یقین و موجودیته بالذات مالکدر ؛ دیگرلری انجاق متقدم بر موضوعک یا خود بر حکمک شمولندن، تفرعندن عبارتدر . ایشته بزپرنسیب اسمنی بو حکملرک ایلك قسمنه ویریز . چونکه بونلر کائناتده و ذهنده برنجی صره‌نی اشغال ایدرلر ؛ چونکه اشیا و مفهوملر ، مبدائی بو حکملر تشکیل ایدن برر سلسله اوله‌رق بزه تظاهر ایدرلر .

پرنسیب کله‌سنک ایکی معناسی واردر : هم بزم دوشوندیکمز شیئه ، هم بدیهی و ضروری بر طرزده موجود اولان شیئه اطلاق اولنور . پرنسیب کله‌سی بزم متقدم بر معرفت ، یا خود متقدم بر موجودیت فرض اتمیه حاجت قالمق‌سزین قبول اتمیه مجبور اولدیغمز هر موجودیتی و هر معرفتی افاده ایدر .

ایشته بوندن دولایی اول امرده ایکی نوع پرنسیب تفریق ایدلمشدر : معرفت‌لره عائد پرنسیبلر Principe cognoesceudi و موجودیته عائد پرنسیبلر Principe essendi یا خود المان اسقولاستیکلرینک تسمیه ایتدیکی کی صوری formel پرنسیبلر ؛ و حقیقی Réel پرنسیبلر . « (۱) »

غوبلو دیورکه : « . . . پرنسیب منطقده دیگر قضیه‌لر کندندن استنتاج اولنان قضیه‌یه دینور . بو حالده نتیجه‌یه تقابل ایدر . بناءً علیه مختلف جزئی قضیه‌لر کندیسندن تعلیل اولندیغی ایچون چوق کلی بر قضیه‌یه پرنسیب دینور . »
عملی حیانه عائد قاعده‌لرده پرنسیب دنیلدیکنی سویلدکن صوکره غوبلو : « بالذات بر پرنسیبک نتیجه اولمادیغی افاده ایتمک ایچون ایلك پرنسیب Principe premier دینور . » دیور .

بو معنالره کلن پرنسیب کله‌سنک مقابلی شم‌دی‌یه قادار فلسفه‌ده « مبدأ » اوله‌رق قوللانیامشدر . واقعا اسکی مدوناتده « مبدأ » و بونک جمعی اولان « مبادی » بو معنایه کلدیکی ایچون شم‌دی‌یه قادار بو یولده ترجمه ایدلمشدر .
حالبوکه بو کله لسانمزه بوتون بوتون دیکشمشدر . بو کونکی لسانده « مبدأ » تماماً باشلانغیج ، بر شیئک ایلکی ، بدایتی معنارنده قوللانیلور ، و « مبدأ » دیننجه خاطره مطلقاً بر « منتها » کلیر ، بر نهایت آرانور .

(۱) dictionnaire des Sciences philosophiques

(۲) Vocabulaire philosophique.

فی الواقع پرنسیب کله‌سی اصلی اولان لاتینجه «Principium» کله‌سندن آلمشدرکه «مبدأ» معناسنه کلیر . فقط اصطلاح اوله‌رق بو معنا تماماً دیکشمشدر . غوبلودییورکه: «... زمانده ایلک دیمک اولان اصل معناسی بو کون همان همان تماماً قایب اولمشدر . بونک یرینه منشأ origine یاخود باشلانغیج Commencement دینور .»

دیمک پرنسیب کله‌سنک تورکجه‌ده «مبدأ» کله‌سنک افاده ایتدیکی معناسی قایب اولمش یالکیز اصطلاح اوله‌رق افاده ایتدیکی معنا قالمشدر .

بو کون تورکجه‌ده مستعمل اولان «عمده» کله‌سنه کلنججه : بوده طبقی پرنسیب کله‌سنک اصطلاح اوله‌رق افاده ایتدیکی معناده قوللانیلمقده‌در ، یعنی دیگر حکملر ، قضیه‌لر کندیسندن استنتاج اولنان متقدم بر حکم ، متقدم بر قضیه معنارینه کلیر . (۱)

هر کون مجموعه‌لرده ، غزته‌لرده بوکونکی لسانده بو کله‌یه ، بو معناده مستعمل اوله‌رق تصادف ایدیورز . ایشته شم‌دی کوزیمک اوکنده دوران بر مجموعه‌ده کی شو سطرلر اونلردن بریدر : [... تربیه وتدریسک ایکی عمده‌سنی دوشونیورز: (۱) هر درلومعلوماتک «اصولی» ایله مشغول اولمیه قرار ویرمشدک ... (۲) معلم نامزدلری کندی صنف‌لرنده خوجالق حاضرلغنی بیترنچه مربی دییه ایلک یاخود اورته مکتبلره کیدرلر ...] (۲)

دیمک که بو کونکی تورکجه‌ده عمده کله‌سنک افاده ایتدیکی معنا ، پرنسیب کله‌سنک فلسفه‌ده اصطلاح اوله‌رق افاده ایتدیکی مدلوله تماماً توافق ایدیور . یعنی پرنسیب کله‌سنک جمعیتجه تصور ایدلمش مدلولنی «عمده» کله‌سی لسانده کله اوله‌رق افاده ایدیور .

بناءً علیه اصطلاح اولان پرنسیب کله‌سنک تورکجه‌ده اصطلاح اوله‌رق مقابلی «عمده» اولدیغنه شبهه یوقدر .

ذلیل نعمه‌الد

(۱) اسکی مدوناتدن قزوینی‌ک «اختصاص الخواصی» کی کتابلرده‌ده عمده کله‌سنک استعمال ایدلیکنی شم‌دی خاطرلایورم . مع مافیه بونی بر دلیل اوله‌رق ایراد ایدیور دکم .

(۲) معاملر مجموعه‌سی . صایی : ۲۳